

AJER
AKADEMIC JOURNAL OF
EDUCATIONAL RESEARCH

ISSUE 6

**AKADEMIC JOURNAL
OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL**

November 2024

WWW.AJERUZ.COM

International Scientific Journal
AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
November 2024

Tashkent 2024

SHARQ VA G'ARB PEDAGOGIKASIDA TARBIYA MASALASINING QIYOSIY TAVSIFI

Axmadjanov Doniyor Baxtiyor o'g'li
Chirchiq davlta pedagogika universiteti dotsenti

Аннотация: В данной статье проведен сравнительный анализ вопроса воспитания в Восточной и Западной педагогике. В нем рассматриваются цели, методы и различные аспекты обеих педагогик. Подчеркивается важность гармонизации восточного воспитания, основанного на духовности, и западных подходов, ориентированных на личную свободу.

Ключевые слова: Восточная педагогика, западная педагогика, воспитание методик, сравнение описаний, нравственное воспитание, личностная свобода, духовные кадры, интегрированный подход, критика мышления, воспитание целей.

Annotation. This article provides a comparative analysis of the issue of education in Eastern and Western pedagogy. It examines the goals, methods, and various aspects of both pedagogies. The importance of harmonizing Eastern education based on spirituality and Western approaches focused on personal freedom is emphasized.

Keywords: Eastern pedagogy, Western pedagogy, education of methods, comparison of descriptions, moral education, personal freedom, spiritual personnel, integrated approach, criticism of thinking, education of goals.

Sharq va G'arb pedagogikalari jahon ta'lim tizimida o'ziga xos o'ringa ega ikki yo'nalish hisoblanadi. Sharq pedagogikasi an'anaviy ma'naviy qadriyatlarga tayangan holda, shaxsni axloqiy jihatdan yuksaltirishni maqsad qilsa, G'arb pedagogikasi shaxsiy erkinlik va tanqidiy fikrlashga e'tibor qaratadi. Ushbu pedagogikalar insonni jamiyatga foydali shaxs sifatida tarbiyalashda yagona maqsadga ega bo'lsa-da, ularning usul va yondashuvlarida jiddiy farqlar mavjud.

Sharq pedagogikasi inson va jamiyat o'rtasidagi uyg'unlikka, axloq va ma'naviyatga asoslanadi. Unda shaxsning ma'naviy yuksakligi va jamoatga sadoqati muhim o'rin tutadi. Forobiy, Ibn Sino va Beruniy kabi mutfakkirlar kamol topgan shaxsni axloqiy tozalik va bilimlilik bilan tavsiflaganlar.

G'arb pedagogikasi esa shaxs manfaatini ustun qo'yadi. Shaxsiy erkinlik va tanqidiy fikrlashni targ'ib qilgan Jan-Jak Russo, Jon Dyui kabi mutafakkirlar insonning mustaqil rivojlanishiga ahamiyat qaratganlar. Shu tariqa, Sharq va G'arb pedagogikalari o'zaro integrasiya qilinadigan holatda samarali ta'lim modeli yaratilishi mumkin.

Tarbiya masalasidagi umumiy tamoyillar va farqli jihatlar. Sharq va G'arb pedagogikasida tarbiyaning umumiy tamoyillari har bir insonni shaxs sifatida rivojlantirish, uni jamiyatga foydali va axloqiy jihatdan kamolga yetkazishdan iborat. Har ikki yo'nalish ham insonning bilim olishi, axloqiy me'yorlarni egallashi va jamiyatdagi o'z o'rnini topishini ta'kidlaydi. Ammo bu maqsadlarga erishishdagi yondashuvlar va uslublar har xil.

Quyida Sharq va G'arb pedagogikasida tarbiya masalasining qiyosiy jadvali keltirilgan. Jadvalda har ikki yo'nalishning tarbiyaga bo'lgan yondashuvlari, tamoyillari va asosiy maqsadlari bo'yicha farqlar va o'xshashliklar ifodalangan (1-jadval).

Sharq va G'arb pedagogikasida tarbiya masalasining qiyosiy jadvali

Masala	Sharq pedagogikasi	G'arb pedagogikasi
Tarbiyaning maqsadi	Insonni axloqiy va ma'naviy jihatdan rivojlantirish; jamiyat va an'anaviy qadriyatlarga sodiq shaxs tarbiyalash.	Insonning shaxsiy rivojlanishi, erkinlik va individualizmga asoslangan shaxs shakllantirish.
Asosiy qadriyatlar	Ma'naviyat, axloq, jamoatchilikka sodiqlik, an'anaviy qadriyatlar.	Individualizm, shaxsiy erkinlik, tanqidiy fikrlash, ijtimoiy mas'uliyat.
Yondashuv	Jamoat manfaatlarini shaxs manfaatidan ustun qo'yadi; tarbiyada jamiyatga moslashuv.	Shaxs manfaatini ustuvor qo'yadi; shaxsning mustaqilligi va rivojlanishiga yo'naltirilgan.
Tarbiya usullari	An'anaviy qadriyatlarga asoslangan tarbiya usullari, ma'naviy va diniy ta'limotlarga tayangan tarbiya.	Interaktiv va amaliy usullar, shaxsiy rivojlanish va tanqidiy fikrlashni rivojlantiruvchi metodlar.
Tarbiya maqsadidagi asosiy tamoyillar	Jamoatchilik qadriyatlarini rivojlantirish, ijtimoiy muvofiqlik, ma'naviy tarbiya.	Shaxsiy rivojlanish, erkinlik, individual ma'suliyat va ijodiy tafakkur.
Ta'lim va tarbiyaning birlashuvi	Tarbiya va ta'lim bir-biri bilan uyg'un ravishda olib boriladi; jamiyat manfaatiga xizmat qiladi.	Tarbiya va ta'lim individual rivojlanishga yordam beradi; shaxsiy qiziqishlarga asoslanadi.
Shaxsning o'rni	Shaxs jamiyatning ajralmas qismi sifatida qaraladi.	Shaxs mustaqil va erkin fikrlovchi shaxs sifatida o'rganiladi.
Axloqiy tarbiya	Axloqiy va ma'naviy sifatlarni shakllantirishga alohida e'tibor beriladi.	Shaxsning ijtimoiy mas'uliyatini oshirish, mustaqil axloqiy qarorlar qabul qilish qobiliyatiga e'tibor qaratilgan.
Tarbiyadagi asosiy maqsad	Komil insonni shakllantirish, jamiyatga foydali va ma'naviy jihatdan yuksak shaxs tayyorlash.	Erkin va tanqidiy fikrlovchi shaxs shakllantirish, shaxsning potensialini to'liq ochish.

Bu jadval Sharq va G'arb pedagogikasidagi tarbiya masalasining asosiy farqlarini va o'xshashliklarini ko'rsatadi. Har ikki yo'nalish ham insonni rivojlantirishga qaratilgan bo'lsa-da, ularning yondashuvlari, qadriyatlari va asosiy maqsadlari bir-biridan farq qiladi.

Sharq mutafakkirlari o'z asarlarida tarbiyaning ahamiyatini ta'kidlab, insonni komillikka yetkazishda tarbiyaning markaziy o'rin tutishini alohida ta'kidlaganlar. Ular insonni jamiyatda faol, ma'naviy jihatdan yuksak va axloqiy fazilatlarga ega shaxs sifatida shakllantirishni maqsad qilgan. Sharq mutafakkirlarining bu pedagogik qarashlari asrlar davomida Sharq pedagogikasiga ta'sir qilib, bugungi kunda ham tarbiya jarayonida muhim o'rin tutadi. Ularning g'oyalari zamonaviy pedagoglar tomonidan o'rganilib, turli tadqiqotlarda o'z ifodasini topgan.

Forobiy. Forobiyning tarbiya borasidagi qarashlari, asosan, fozil insonni tarbiyalash g'oyasiga asoslanadi. Uning fikricha, inson ma'naviy va axloqiy jihatdan yetuk bo'lishi kerak. Forobiyning falsafiy asarlari, jumladan, *"Fozil odamlar shahri"* asarida axloqiy tarbiyaning inson uchun qanchalik muhim ekani ta'kidlangan. Tadqiqotchi A. Alimov Forobiyning tarbiya borasidagi qarashlari haqida shunday yozadi: *"Forobiyning tarbiya haqidagi qarashlari axloqiy yuksaklik va ma'naviy barkamollikni o'zida mujassam etgan. Uning falsafasiga ko'ra, inson faqat bilim orqali emas, balki axloqiy tarbiya orqali ham kamolga yetadi"*. [1] Jozef Shmatsning ta'kidlashicha, Forobiyning fozil inson modeli jamiyatdagi adolatni ta'minlash va insonlarni ma'naviy jihatdan rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bu o'sha davrdagi jamiyat uchun muhim ahamiyatga ega bo'lgan. [2]

Ibn Sino. Ibn Sino ta'lim va tarbiyani inson hayotidagi eng muhim jarayonlardan biri sifatida ko'rib, uning asosiy maqsadi insonni ma'naviy jihatdan yuksaltirish ekanini ta'kidlaydi. Ibn Sinoning fikricha, axloq va ma'naviyat insonning asosiy xususiyatlari bo'lishi kerak, chunki bu sifatlar jamiyatning barqarorligi va insonning shaxsiy kamolotini ta'minlaydi. Tadqiqotchi B. Karimov Ibn Sinoning axloq va tarbiyaga oid qarashlari borasida shunday fikrlarni bildiradi: *"Ibn Sino insonning ma'naviy yuksalishini komillikning asosiy shartlaridan biri deb hisoblaydi. Uning fikricha, bilim faqat axloq bilan uyg'un bo'lganda inson haqiqiy rivojlanishga erishadi"*. [3] Xorijiy olim Jonatan Glaserning yozishicha esa Ibn Sino axloq va ma'naviyatni tarbiya jarayonining ajralmas qismi sifatida ko'rib, uni shaxsiy va jamiyat taraqqiyoti uchun asosiy omili deb hisoblaydi. [4]

Beruniy. Beruniyning tarbiyaga oid qarashlari insonni bilim va ma'rifatga intilishini tarbiyaning asosiy maqsadi sifatida ko'rsatadi. Uning fikricha, inson faqat bilim orqali komillikka yetib, jamiyat uchun foydali shaxs bo'lishi mumkin. Sharq mutafakkiri Beruniyning ilm va ma'rifatga bo'lgan intilishi uning asarlarida aniq aks etgan. H. Hamidov bu borada shunday yozadi: *"Beruniy insonning ma'naviy va aqliy rivojlanishini ilm orqali ta'minlash mumkinligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, inson"*

jamiyat uchun foydali bo'lishi uchun doimo o'qishi, o'rganishi va o'zini rivojlantirishi kerak".[5] Fransiyalik tadqiqotchi Anri Korbin Beruniyning ilmiy qarashlari haqida shunday yozadi: *"Beruniyning ta'limotida ilm va ma'rifat insonning komillikka yetishishining asosiy omillari sifatida qaralgan. U insonning axloqiy va intellektual kamolotini jamiyatning rivoji uchun zarur deb hisoblaydi"*.[6]

Umuman, Sharq mutafakkirlarining tarbiyaga oid qarashlari insonning ma'naviy va axloqiy kamolotiga qaratilgan. Forobiy, Ibn Sino va Beruniy inson tarbiyasida axloq, ma'naviyat va bilimni o'zaro uyg'unlashtirish zarurligini ta'kidlab, komil insonni tarbiyalash uchun bu sifatlarni rivojlantirishni maqsad qilib qo'yanlar. Ular ilgari surgan g'oyalar Sharq pedagogikasida muhim o'rin tutib, bugungi kunda ham pedagogik nazariya va amaliyotda o'z ahamiyatini saqlab kelmoqda.

Tadqiqotchi Sh.Hasanovning ta'kidlashicha, *"G'arb pedagogikasida shaxsiy erkinlikka asoslangan tarbiya insoniy qadriyatlarni shakllantirish, inson huquqlari va erkinliklarini himoya qilishga yo'naltirilgan"*.[7] Ayrim xorijiy olimlarning fikricha, shaxsiy erkinlik va axloqiy qadriyatlarni tarbiyalash G'arb pedagogikasida insonning ichki salohiyatini ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi. Masalan, Stiven Gutman shunday ta'kidlaydi: *"Tarbiyaning asosiy vazifasi insonning o'zini anglash va erkin rivojlanishiga yo'naltirilgan bo'lib, u jamiyatning faol va mas'uliyatli a'zosi bo'lishi uchun shartdir"*.[8]

G'arb pedagogikasidagi ayrim mashhur pedagoglarning qarashlarini tahlil qilishga harakat qilamiz.

Jan-Jak Russo. Jan-Jak Russo tarbiya va ta'lim masalasidagi ilg'or qarashlari bilan tanilgan. Uning fikricha, inson tabiatan yaxshidir va uning axloqiy yuksalishi tabiiy rivojlanish orqali bo'lishi kerak. Russo tarbiyani insonni tabiiy holda rivojlantirish vositasi sifatida qaragan: *"Tarbiyaning asosiy vazifasi insonni tabiatga mos tarbiyalash va uning erkin fikrlash qobiliyatini rivojlantirishdir"*.[9]

Jan-Jak Russoning pedagogik qarashlaridagi asosiy g'oyalar quyidagilar:

✓ **"Inson tabiatan yaxshidir"**. Russoning fikriga ko'ra, inson tabiatan yaxshilikka moyildir va uning xulq-atvori jamiyat ta'sirida buziladi. Shunday ekan, tarbiya jarayoni insonni tabiiy holatda saqlashga va uni tabiat qonunlariga muvofiq tarbiyalashga yo'naltirilishi kerak. U o'zining "Emil, yoki tarbiya haqida" asarida shunday yozadi: *"Barcha narsa tabiat qonunlariga muvofiq yaratilgan, ammo jamiyat insonning tabiiy holatini buzadi"*.[10]

✓ **"Tarbiyada tabiiy rivojlanishga asoslanish"**. Russo ta'limotida insonning aqliy, jismoniy va axloqiy rivojlanishi tabiat bilan uyg'unlikda amalga oshirilishi kerakligi ta'kidlanadi. Uning fikricha, tarbiya inson tabiatini zo'rlamasdan, uning individual xususiyatlariga mos ravishda tashkil etilishi lozim.

✓ **“Bolaning markaziy roli”**. Russo pedagogikasining asosiy prinsiplaridan biri – bolaning tarbiya jarayonida markaziy o‘rin egallashi. Uning fikricha, bola faol ishtirokchi bo‘lib, uning tabiiy qiziqishlari va ehtiyojlariga e‘tibor qaratilishi kerak.

✓ **“Tajribaga asoslangan ta‘lim”**. Russo bilimlarni nazariy tushunchalar orqali emas, balki tajriba orqali o‘zlashtirishni ma‘qul ko‘rgan. U ta‘lim jarayonida bolalarni kundalik hayotdagi muammolarni hal qilishga o‘rgatish muhimligini ta‘kidlaydi.

Jon Dyui. Amerikalik pedagog va faylasuf Jon Dyui tarbiyada amaliy yondashuv va tajribani qo‘llashga alohida e‘tibor bergan. Uning fikricha, ta‘lim va tarbiya faoliyat va tajriba orqali shakllanishi kerak. Dyui ta‘kidlaydiki: *“Tarbiya – bu amalda va hayotda rivojlanish jarayoni bo‘lib, unda inson o‘zining ichki salohiyatini kashf etadi va jamiyatga foyda keltiradi”*. [11]

Dyuining pedagogik qarashlari asosan pragmatizm va tajribaga asoslangan ta‘lim nazariyasiga tayanadi. Uning pedagogik g‘oyalari quyidagilardan iborat:

✓ **“Ta‘lim va tarbiyada tajribaning ahamiyati”**. Dyui ta‘limni hayotiy tajribalar orqali rivojlantirish kerakligini ta‘kidlaydi. Uning fikriga ko‘ra, o‘quv jarayoni shaxsning o‘z tajribasini shakllantirish va ushbu tajribani kelgusi hayotida qo‘llash imkonini beradi. Dyui shunday ta‘kidlaydi: *“Ta‘lim – bu hayot uchun tayyorgarlik emas, balki hayotning o‘zi”*. [12] U ta‘lim jarayonida o‘quvchilarga amaliyotdagi bilimlarning qo‘llanilishiga o‘rgatishni muhim deb biladi.

✓ **“Demokratik ta‘lim g‘oyasi”**. Dyui ta‘limda demokratiya g‘oyasini ilgari surgan. Uning fikriga ko‘ra, ta‘lim har bir shaxsga o‘z qobiliyatlarini namoyon qilish va rivojlantirish imkonini berishi lozim. Demokratik ta‘lim jamoaviy ishlash, hamkorlik qilish va ijtimoiy mas‘uliyatni shakllantirishga qaratilgan. U ta‘limni jamiyatning ijtimoiy barqarorligi uchun asosiy vosita sifatida ko‘radi. Demokratik ta‘lim jarayonida o‘quvchilar va o‘qituvchilar o‘zaro hamkorlik qiladi, fikrlarni erkin ifoda qiladi va muloqot orqali bilimga erishadi.

✓ **“Faoliyatga asoslangan ta‘lim”**. Dyuining ta‘limdagi asosiy g‘oyalaridan biri faoliyatga asoslangan ta‘lim konsepsiyasidir. Uning fikriga ko‘ra, o‘quvchilar bilimlarni passiv qabul qilmasdan, balki tajriba va faoliyat jarayonida egallashi kerak. Masalan, har bir o‘quv mavzusi hayotiy masalalar va voqelikka bog‘liq bo‘lishi kerak. Oliy sifatli ta‘lim amaliy tajribalar bilan boyitilgan bo‘lishi lozim.

✓ **“Mustaqil fikrlashni rivojlantirish”**. Dyui ta‘lim jarayonida o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishni muhim deb hisoblaydi. U tanqidiy fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirish uchun ta‘lim tizimini shunday tashkil etishni taklif qilgan: 1) savol-javob va munozara usullari orqali fikrlashni qo‘zg‘atish; 2) muammolarni tahlil qilish va yechim topish qobiliyatini rivojlantirish.

Yan Amos Komenskiy. Komenskiy tarbiyani hayotning ajralmas qismi sifatida ko‘rib, insonning umumiy rivojlanishiga qaratilgan tarbiya tizimini yaratgan. U ta‘limda muntazam va tizimli yondashuvni joriy qilish zarurligini ta‘kidlagan. Komenskiyning

ta'kidlashicha: *“Ta’lim – insonning hayot yo’lidagi asosiy vosita bo’lib, u orqali inson bilim olib, jamiyatda o’z o’rnini topadi”*. [13]

Komenskiy ta’limni shaxsning har tomonlama rivojlanishini ta’minlashga yo’naltirilgan bir butun jarayon sifatida ko’rgan va uning mohiyatini universal yondashuvlar orqali asoslab bergan. Uning asosiy pedagogik g’oyalari quyidagilardan iborat:

✓ **“Pan-sofiya (universal ta’lim)”**. Komenskiy ta’lim barcha uchun umumiy, ommaviy va universal bo’lishi kerak, deb hisoblagan. Uning fikriga ko’ra, ta’lim shaxsning aqliy, jismoniy va axloqiy jihatdan rivojlanishi uchun mos sharoit yaratishi lozim. U ta’kidlaydi: *“Har bir insonga hayot uchun zarur bo’lgan bilimlar birdek va to’liq o’rgatilishi kerak”*. [14]

✓ **“Tizimli ta’lim”**. Komenskiy ta’lim jarayonida tizimli yondashuvni birinchi o’ringa qo’ygan. U ta’limni bosqichma-bosqich amalga oshirishni, ya’ni har bir fan va bilimning o’rni va tartibiga muvofiq ravishda o’rgatilishini zarur deb hisoblagan. Uning fikriga ko’ra, ta’limda soddalik va tizimlilik asosiy prinsiplardan biri bo’lishi kerak. Har bir fan o’quvchiga mantiqiy izchillikda tushuntirilishi zarur.

✓ **“Dunyo maktabi” konsepsiyasi**. Komenskiy ta’limni dunyo maktabiga qiyoslagan. Uning fikriga ko’ra, hayotning o’zi inson uchun maktab bo’lib xizmat qiladi. *“Dunyo – bu katta maktab, har bir inson u yerda o’rganishi va rivojlanishi kerak”*, deya ta’kidlaydi olim.

G’arb pedagogikasida tarbiya shaxsiy rivojlanish, erkinlik va ijtimoiy mas’uliyatni shakllantirishga qaratilgan. G’arb pedagogikasidagi mashhur pedagoglar tarbiya jarayonida insonning mustaqilligi, tanqidiy fikrlash qobiliyati va ijtimoiy mas’uliyatini rivojlantirishni asosiy vazifa deb hisoblaydilar. Ular har bir insondagi individuallikni qo’llab-quvvatlash, shaxsning erkinligini ta’minlash va uning jamiyatga ijobiy ta’sir ko’rsatishini ta’minlashga intiladi.

Sharq va G’arb pedagogikasida ta’lim va tarbiyani uyg’unlashtirish tajribalari. Sharq va G’arb pedagogikasi ta’lim va tarbiyani insonning ma’naviy, axloqiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim vosita sifatida qaraydi. Har ikki pedagogika modelining ijobiy jihatlarini uyg’unlashtirish zamonaviy ta’limda yanada samarali natijalarga erishish imkonini beradi.

Sharq pedagogikasida ta’lim va tarbiya bir-biri bilan chambarchas bog’liq jarayonlar sifatida qaraladi. Bu yondashuvda ta’lim insonning ma’naviy rivojlanishiga xizmat qiladigan vosita sifatida qabul qilinadi. G’arb pedagogikasida esa ta’lim va tarbiya o’rtasidagi o’zaro aloqani ta’minlash maqsadida amaliyotga asoslangan yondashuvlar ishlab chiqilgan. Masalan, Jon Dyui ta’kidlaganidek, ta’limda faoliyat va tajriba muhim ahamiyatga ega bo’lib, ular insonning ma’naviy va axloqiy qadriyatlarini shakllantirishga yordam beradi. [15]

Quyidagi jadvalda Sharq va G'arb pedagogikasidagi asosiy jihatlar, ularning farqlari, umumiy jihatlari va uyg'unlashtirish natijasida yuzaga keladigan imkoniyatlar aks ettirilgan (2-jadval).

Sharq va G'arb pedagogikasidagi ijobiy jihatlarni uyg'unlashtirish natijalari

Jihat	Sharq pedagogikasi	G'arb pedagogikasi	Uyg'unlashtirish natijasi
Ta'lim va tarbiya munosabati	Ta'lim va tarbiya ma'naviy yuksalishni ta'minlash uchun chambarchas bog'langan.	Ta'lim faoliyat va tanqidiy fikrlash orqali tarbiyani qo'llab-quvvatlaydi.	Ma'naviy yuksalishni qo'llab-quvvatlaydigan interaktiv va amaliy yondashuvlar ishlab chiqiladi.
Asosiy maqsad	Komil insonni shakllantirish: ma'naviyat va axloqiy qadriyatlar asosida.	Tanqidiy fikrlash va shaxsiy erkinlikka ega insonni rivojlantirish.	Axloqiy yuksaklik va shaxsiy erkinlikni birlashtirgan kamolga yetgan shaxsni tarbiyalash.
Asosiy metodlar	Shaxsiy namuna, ma'naviy maslahat, an'anaviy axloqiy tarbiya.	Interaktiv darslar, keys-stadi, tajribaga asoslangan ta'lim.	An'anaviy axloqiy qadriyatlarni interaktiv usullar orqali o'rgatish.
Axloqiy tarbiya	Ma'naviy-diniy an'analarga asoslangan.	Shaxsiy javobgarlik va ijtimoiy mas'uliyatni rivojlantiruvchi tanqidiy yondashuv.	Axloqiy qadriyatlarni shakllantiruvchi real hayotga asoslangan mashg'ulotlar (keysli o'rganish va simulyatsiyalar).
Ta'lim mazmuni	Ma'naviyat, ijtimoiy qadriyatlar, axloqqa yo'naltirilgan ta'lim.	Mustaqillik, ijodiy yondashuv, innovatsion ta'lim mazmuni.	Ma'naviy va ijodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlaydigan dasturlar.
Shaxsning roli	Jamiyat manfaati uchun javobgar shaxs.	Shaxsiy manfaatlarini ro'yobga chiqaradigan mustaqil shaxs.	Jamiyat manfaatiga xizmat qiladigan mustaqil shaxs, ijtimoiy mas'uliyatli yetakchi.
Yetakchilik sifatleri	Jamoatchilikka sodiqlik, sadoqat va adolat.	Tanqidiy fikrlash, ijtimoiy faollik va innovativ qarorlar qabul qilish.	Jamoatchilik va shaxsiy manfaatlar o'rtasida muvozanat

			saqlaydigan yetakchi shaxsni tarbiyalash.
Ijtimoiy tarbiya	Jamoaviy hamjihatlik va ijtimoiy muvofiqlikni shakllantirish.	Ijtimoiy munosabatlarda shaxsiy javobgarlik va mustaqillik.	Hamjihatlik va shaxsiy erkinlikni uyg'unlashtirgan ijtimoiy rivojlangan shaxs.
Integratsiya imkoniyatlari	Axloqiy va ma'naviy qadriyatlar, an'anaviy tarbiya usullari.	Tanqidiy fikrlash, zamonaviy pedagogik texnologiyalar.	Interaktiv va axloqiy tarbiyani uyg'unlashtirgan multimedaniyatli ta'lim dasturlari.

Sharq va G'arb pedagogikasining integratsiyasidan kutilgan natijalar:

Sharq va G'arb pedagogikalarining ijobiy jihatlari uyg'unlashtirish zamonaviy ta'lim tizimi uchun qator muhim imkoniyatlarni yaratadi. Birinchidan, ma'naviyat va tanqidiy fikrlashning uyg'unligi ta'minlanadi. Sharqning ma'naviy yuksalishga qaratilgan qadriyatlari G'arbning tanqidiy fikrlashga asoslangan metodlari bilan birlashtirilganda, yoshlarda ham axloqiy, ham intellektual rivojlanishga erishiladi.

Ikkinchidan, an'anaviy qadriyatlarni zamonaviy texnologiyalar orqali o'rgatish imkoni yaratiladi. Interaktiv usullar, simulyatsiyalar va multimedia vositalari orqali axloqiy-diniy qadriyatlarni o'rgatish, ularning jamiyatga mosligini ta'minlaydi. Shuningdek, keys tahlillari va ijtimoiy loyihalar orqali yoshlarda jamoat manfaatlariga hissa qo'shish ko'nikmalari shakllanadi.

Uchinchidan, pedagogik yondashuvlar yordamida yoshlarda ijtimoiy yetakchilik qobiliyatlari shakllantiriladi. Sharqning jamoaviylikni qo'llab-quvvatlaydigan qadriyatlari va G'arbning mustaqillik va ijtimoiy faollikka qaratilgan usullari asosida shaxsning ijtimoiy faolligi oshiriladi.

Shunday qilib, Sharq va G'arb pedagogikalarini uyg'unlashtirish yoshlarni ma'naviy-axloqiy yuksaklikka va intellektual taraqqiyotga yo'naltirgan samarali ta'lim modelini yaratishda muhim o'rin tutadi. Bu yondashuv milliy qadriyatlarni saqlab qolgan holda, globallashtirish talablariga javob beradigan yetuk shaxslarni tarbiyalashni kafolatlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Алимов А. *Шарқ мутафаккирлари ва ахлоқ масалалари*. – Тошкент: Шарқ, 2010. – Б. 45.
2. Schmatz J. *Philosophy of Morality in the East*. – London: Routledge, 2007. – P. 98.
3. Каримов Б. *Ибн Сино ва ахлоқий тарбия // Таълим ва жамият, 1997. №2*. – Б. 67.
4. Glaser J. *Islamic Philosophy and Ethics*. – New York: Oxford University Press, 2009. – P. 73.
5. Ҳамидов Ҳ. *Берунийнинг тарбия борасидаги қараишлари*. – Тошкент: Ўзбекистон, 2015. – Б. 105.
6. Corbin H. *History of Islamic Philosophy*. – Paris: Gallimard, 1999. – P. 134.
7. Ҳасанов Ш. *Замонавий Фарб педагогикасида тарбия масалалари*. – Тошкент: Ўзбекистон, 2015. – Б. 54.
8. Gutman S. *Philosophy of Western Education*. – Boston: Harvard University Press, 2012. – P. 89.
9. Файратов Н. *Жан-Жак Руссо педагогик қараишлари // Таълим ва инновация, 2017. №5*. – Б. 35.
10. Руссо Ж.-Ж. *Эмиль, или о воспитании*. – Москва: Просвещение, 1981. – С. 5.
11. Dewey J. *Philosophy of Education*. – New York: Macmillan, 2010. – P. 78.
12. Dewey J. *Democracy and Education*. – New York: Macmillan, 1916. – P. 78.
13. Сафонов А. *Ян Амос Коменский и его взгляды на образование*. – Москва: Издательство педагогической науки, 2005. – С. 112.
14. Сафонов А. *Ян Амос Коменский и его взгляды на образование*. – Москва: Издательство педагогической науки, 2005. – С. 56.
15. Dewey J. *Philosophy of Education*. – New York: Macmillan, 2010. – P. 80.

AKADEMIC JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH (AJER)
international scientific journal
6-son

Nashr qilingan sana: 27.11.2024.
Shrift: "Times New Roman".

“ACADEMIC JOURNAL” MCHJ

Manzil: 700096, Toshkent shahri, Chilozor tumani, Bog‘iston ko‘chasi, 116/6.
www.ajeruz.com, info@ajeruz.com, +998950457172